

סרטים

להיות — בפעם השנייה

כאשר יצא אל המסכים סרטו החדש של ארנסט לוביטש להיות או לא להיות, בשנת 1942, הוקמה באמריקה צעקה גדולה. היו שטענו שזה חוסר טעם וגסות-דעות, סרט שאסור היה בשום פנים ואופן לעשות תוך כרי מילחמת העולם השנייה, שכן לוביטש עשה קומדיה, קומדיה ארסית, יבשה וסארקסטית, האשימו אותו

הסאטירה, כדי להילחם נגד מיפלצתיות מישהי טרים בתקופה שלנו, ולראיה הרגישות שהי מיטרים הללו מגלים בכל פעם שמלגלים עליהם. מותר לתקוף אותם, מותר לבקר אותם, מותר להילחם נגדם, אפילו. אבל כשמישהו צוחק מהם, הוא אחרי שנעשה הסרט, ולמרות כל 34 שנים אחרי שנעשה הסרט, ולמרות כל ההתנגדויות המתחסדות, להיות או לא להיות הפך להיט קופתי של ממש, גם במדינה שחלק גדול מאוכלוסייתה הם קורבנות הנאצים, ורבים

רוברט סטאק ג'ק בני ומשתתפי הגירסה המקורית לוביטש הגאון

מל ברוקס רוקר בתפקיד סרדריק ברונדקי ב. להיות או לא להיות? בין האינקוויזיציה והפיר

ג'ורג' ג'נינס, מל ברוקס וג'ורג' וינר בגירסה החדשה ברוקס המצחיקן

אן באנקרופט וטים מאתיסון בין הבעל והמאהב

הגדול והוא ירוע כמי שמחפש פרות קדושות כדי להתעלל בהן.

כ־25 שנה אחרי לוביטש, עשה ברוקס סרט בשם המפיקים שבו סופר על שני רמאים המתכוננים לגרוף הון בכרדוויי מהפקת מזומר בשם אביב עם היטלר, קומדיה מוסיקלית על הפירוד והתיכונות.

טעם טוב או טעם רע, הסרט עשה את ברוקס לשם־דבר בקולנוע, ומשם הוא החל ללכת רק על גדול: אוכפים לוהטים, פרנקנשטיין הצעיר, סרט אילם, מתח גבוה או תולדות העולם פרק א' היו כולם פצצות-צחוק, אבל עם מטרות צנועות יותר, הבדיחות היו על חשבון הוליווד, על סטרטגיאים ועל היצ'קוק, על

מהם ילידי פולין. המדינה היא כמובן מדינת ישראל, והסרט שהוצא אל המסכים בקיץ 1976 בדחילו ורחימו, כדי לשמש פקק לקולנוע גת בתקופת המישחקים האולימפיים במונטריאול, נשאר על המסך במשך שמונה חרשים רצופים, הכניס הרבה יותר כסף מכל מיני סרטים חרשים באותה השנה, והוכיח שהוא יכול להצחיק, לברר ולספק מוסרי השכל שנים רבות אחרי שעורר את חששותיהם של הצדקנים.

בינתיים, השתנו הטעם ואמות-המידה המוסריות, והוכחה לכך משמשת הצלחתם המסחררת של סרטי מל ברוקס. פרות קדושות. ברוקס, ברוקס, הקומיקאי היהודי מברוקלין, שעשה קאריירה תחילה ככותב בדיחות לקומיקאי אחר, סיד סיוור (אותו אפשר לראות בימים אלה כדודו של אליוט גולד כמעבר לגשר ברוקלין). אחר־כך השתתף ברוקס, ככרזן, בהקלטת תקליטי להיטים של המור על דמות של אדם בן 2000 שנה המתבונן מנקודת-הראות של תקופת היוולדו, על העולם שבו אנו חיים היום. לבסוף הגיע ברוקס אל המסך

שהוא מלגלג על האומה הפולנית הנתונה תחת המגף הנאצי, ובכלל שאי אפשר להעלות על הרעת שיש משהו מצחיק בפירוד ובקלגסיו, שהם הצד המפסיד בקומדיה הזאת.

לוביטש, הנחשב בעיני רבים גדול הסאטירי קנים שקם אי-פעם לקולנוע, ניסה להתגונן. לא היתה לי שום כוונה ללעוג לפולנים, זאת סאטירה על שחקנים ועל הרוח השפלה של העם הגרמני. אמנם זאת פארסה, אבל לרעתי היא נאמנה הרבה יותר למציאות מכל הרומנים הכבדים והווימריים על נושא זה.

יותר מרי פעמים, לטעמי, הציגו את הגרמנים כעם שבוי כירי כנופיה של פושעים, עם שניסה ככל כוחותיו להתנגד והתקומם נגד הרודנים. מעולם לא האמנתי בכך, ועכשיו כבר ברור לכל, שרוח ההתנגדות במחאתר לשלטון, לא היתה קיימת כלל אצל הגרמנים. כמלים אחרות, שהם נושאים כולם כאשמה, באותה המידה.

שניות הנצח. באותו זמן, התקבלו ברביו של לוביטש בספקנות, אבל הזמן הוכיח שהצדק היה עימו. ראיתו, אין חץ מורעל יותר מן

מפצחי הקופות של 1983

עד כמה קשה למצוא קשר בין הדירוג הזה לחוות-הרעת של הביקורת ניתן ללמוד מגורלם של שני סרטים. זליג של וודי אלן, הנחשב אחד הסרטים הטובים של השנה, נמצא במקום ה־52 בלבד (6.5 מיליון), ואילו סרט אחר, בשם הרוח הנכונה ועל פיתוח תוכנית החלל ואנשי החלל הראשונים, שהפקתו עלתה 27 מיליון דולר ושהופיע כמעט בכל רשימות "עשרת הנבחרים" באמריקה, ניצב במקום ה־56 (6 מיליון דולר).

אמנם שני הסרטים יצאו לשוק רק כחודש אוקטובר והם עוד יכולים לתקן את הישגיהם, אם כי כחוגי המיסחר הקולנועי אין מכירים הרבה תקדימים כאלה.

נבחר כל הזמנים, הצמד לוקאס-שפילברג השתלט שם על הצמרת באורח בלעדי, ואין להם אפילו צל של תחרות. במקום הראשון כמובן איטי (של שפילברג), אחריו מילחמת הכוכבים. מקום שלישי לשונו של הגידי והאימפריה מכה שנית (שלושה סרטים של ג'ורג' לוקאס), מקום חמישי — מלתעות של סטיבן שפילברג, ומקום שישי — שודדי התיבה האבודה שביים סטיבן שפילברג והמיק ג'ורג' לוקאס.

כל הסרטים הללו, בלי יוצא מן הכלל, הכניסו כבר יותר מ־100 מיליון דולר, ונא לזכור שאין זה סיכום של מחיר הכרטיסים בקופה, אלא רק החלק שמגיע לבעלי הסרט, אחרי שבת-ההקולנוע ניכו את חלקם (שהוא בערך מחצית מחיר הכרטיס).

ששת הסרטים הללו הכניסו ביחד, עד היום, 960 מיליון דולר ומוסיפים על כך את הסרט במקום ה־11, מיפגשים מן הסוג השלישי (גם הוא של שפילברג), כך עוברים השניים את מיליארד הדולר, בהמישים מיליון שלמים. נא לזכור שמדובר בשניים שלא הגיעו עדיין לגיל 40.

התנ"ך לעינינו בידור של העיתונות האמריקאית, וראיטי, נוהג להוציא מדי שנה סיכום של הישגי הקולנוע כ־12 החודשים האחרונים, ולצידם סיכום של הישגים בכלל. שיהיה ברור, לא מדובר כאן באמנות, אלא בעניין רציני: כסף. איזה סרט הכניס כמה, איך ולמה.

מה שנוגע לרשימה, אין חרש תחת השמש. האלוף שהיה הוא אשר יהיה ג'ורג' לוקאס, זאת הפעם הרביעית שהוא ניצב במקום הראשון, אחרי 1977, 1980 ו־1981. הצלחתו השנה, היא כמובן שובו של הגידי. אחריו, סוטסי, הקומדיה המוצלחת ביותר בכל הזמנים, לפחות במה שזה נוגע לקופה. מקום שלישי, משנה מקום, משנה מזל, הקומדיה השנייה בכל הזמנים, ובהמשך, מישחקי מילחמה, סופרמן 3, פלאשדאנס, להישאר בחיים (סרט של ג'ון טראבלטה שביים טילבסטר סטאלונה), אוקטופוסי, מר אמא ו־48 שעות.

זה הסדר לפי המספרים האבסולוטיים, אבל צריך לקרוא כאן בין השורות, כי לצד עסקות כדאיות להפליא, כמו פלאשדאנס, שהפקתו עלתה פחות מ־10 מיליון דולר, ואילו ההכנסות יותר מ־36 מיליון, יש גם עסקות מפוקפקות, כמו סופרמן 3 שהפקתו עלתה כנראה (קשה לקבל מיספרים מדויקים) יותר מ־36 מיליון הדולרים, שהיא הכניסה ועוד צריך בתוך הרשימה הזאת, לבדוק את תאריך יציאתו לשוק של סרט, כי אם סרט כמו גאנדי, שהפקתו החלה בדצמבר 1982, הכניס עד היום 24.5 מיליון דולר, והוא ניצב במקום ה־18, לפי סדר ההכנסות של השנה האחרונה, הרי הצלחתו פחותה בהרבה מזו של מכת פתע, האחרון בסרטי קלינט איסטוד, שניצב שני מקומות אחריו, עם 1.5 מיליון פחות הכנסות, אבל כולן נכנסו לקופה תוך חודש אחד בלבד, ומי ירוע כמה עוד יתווסף על כך בשנה הבאה.